

Zpráva Bezpečnostní komise Českého horolezeckého svazu

Činnost komise v roce 2010; Úrazovost v horolezeckém prostředí v roce 2010 a
v letech 2001 - 2010

Obsah:

1. Stručný popis činnosti BK ČHS v roce 2010	2
2. Úrazovost v letech 2001 – 2010	2
3. Smrtelné úrazy českých občanů v horolezeckých terénech v roce 2001 – 2010	6
4. Případy smrtelných úrazů českých občanů v horolezeckých terénech v roce 2010	9
5. Vybrané případy horolezeckých nehod v roce 2010	11
6. Závěrečné hodnocení	14

Český horolezecký svaz; 17.3.2011

Editor: Tomáš Kublák

Text, obrázky: Tomáš Kublák, Vladimír Těšitel

1. Stručný popis činnosti BK ČHS v roce 2010

V uplynulém roce 2010 pokračovala úrazová sekce Bezpečnostní komise ve sledování úrazovosti tak, jako v předešlých letech. Zároveň se tím završilo první desetiletí sledování úrazovosti v horském a horolezeckém terénu, kdy jsou souběžně sledovány jednak **nahlášené úrazy**, a pak také zjištěné **smrtné úrazy** všech českých občanů. Deset let je již podstatný časový úsek, aby šlo z výsledků sledování vyčíst alespoň trochu relevantní fakta.

Materiálová sekce Bezpečnostní komise tradičně spolupracovala s vrcholovou komisí při školení osazování pevných jisticích prostředků. K dodávkám borháků byly průběžně dělány přejímací zkoušky. Všechny zkoušené borháky vyhověly. Na základě námětu správce skal levého břehu Labe byly provedeny pevnostní zkoušky smyček, dlouhodobě umístěných v lezeckých cestách, a k nimž není k dispozici žádná dokumentace. Pro tyto testy byla vyrobena zkušební stolice, která umožňuje trhací testy statickým zatížením. Dále byl v uplynulém roce proveden dynamický test lepeného borháku, používaného v labských pískovcích. Při opakovaném zatížení silou 1000 kg docházelo k postupnému uvolňování malty v místě oka borháku a při zatížení 1500 kg praskl blok pískovce, který byl střední pevnosti, odhadem takové, jaká je např. v Prachovských skalách. Z tohoto testu vyplynulo, že není možno takovéto borháky používat mimo souvislé plochy obzvláště pevného pískovce.

Člen Bezpečnostní komise a náš zástupce u Safety Commission UIAA Sylva Talla se zúčastnil zasedání komise v Bellunu ve dnech 1. – 4.6.2010. Ze zasedání komise byla vydána zpráva – <http://www.horosvaz.cz/res/data/049/005734.pdf>

2. Úrazovost v letech 2001 - 2010

V následující části jsou uvedeny hodnoty, které pocházejí z hlášení o úrazech v horském a horolezeckém terénu, které byly zaslány na Český horolezecký svaz (ČHS), ať už formou klasického dopisu, elektronické pošty, anebo v poslední době nejčastěji formou vyplnění elektronického formuláře na webových stránkách ČHS.

Hlášení o úrazech zasílají převážně členové ČHS, i když systém je otevřený a umožňuje zaslat hlášení a popis nehody i nečlenům ČHS, ale těchto případů bylo zanedbatelně málo. Můžeme tedy konstatovat, že uvedené údaje ukazují hlavní aspekty úrazovosti členské základny ČHS.

Ovšem až na jeden podstatný prvek, a to počet. Zcela důvodně se domníváme, že nejsou hlášeny všechny úrazy, takže jakákoliv absolutní čísla o počtu úrazů jsou irelevantní. Jediné, co má smysl, je srovnání různých faktorů a typů příčin mezi sebou za delší časové období, kdy teprve vyplyne, co se stává nejčastěji, čeho se děje víc a čeho méně. A právě takovéto srovnání nabízejí následující data získaná za léta 2001 – 2010.

Elektronický dotazník pro hlášení úrazů – <http://www.horosvaz.cz/index.php?cmd=page&id=210>

Jednotlivé grafy odpovídají kategoriím, které se v uvedených formulářích pro hlášení úrazů vyskytují. Jsou to:

- horolezecké disciplíny
- faktory prostředí
- faktory technické
- faktory osobní
- doba horolezecké činnosti
- terén

Ze získaných údajů je nezřetelnější vztah mezi nejčastější horolezeckou disciplínou, při které se úrazy stávají, kterou je očekávatelně skalní lezení, faktorem prostředí, který se na úrazech nejvíce podílí, a to je lámavost a kluzkost, faktorem technickým kterým je nejčastěji lezení ještě bez jištění, anebo vytržené jištění, a osobním faktorem kde se nejčastěji vyskytuje nesoustředěnost a únava spolu s podceněním obtížnosti.

Zjevně se tak rýsuje obraz nejběžnější horolezecké nehody – lámavá skála, podcenění obtížnosti, nesoustředění, vytržené jištění (anebo jištění ještě nebylo založeno) a pád na zem končící poraněním dolních končetin.

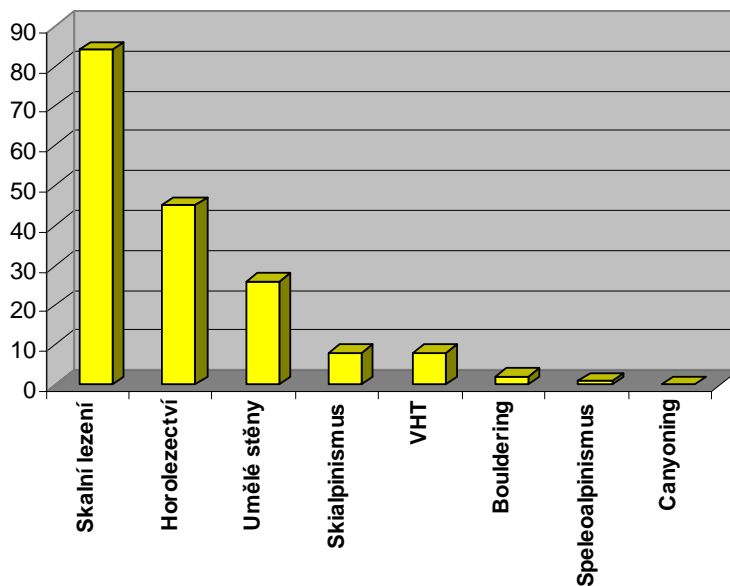
Stojí za povšimnutí, že se většina nehod neděje v důsledku chyby některého metodicky standardizovaného postupu, jako například vázání uzlu, navazování, apod. Z chyb typicky metodického charakteru se ve větším počtu se vyskytuje pouze chyba jističe, tedy nezvládnutí jisticí činnosti a ovládnání jisticí pomůcky.

Zajímavý je údaj o době horolezecké činnosti. Jedná se o údaj, jak dlouho se postižený věnoval horolezeckému sportu před úrazem. Spíše by se očekávala sestupná tendence hodnot, kdy s narůstajícím zkušeností počet úrazů klesá. Ale není tomu tak.

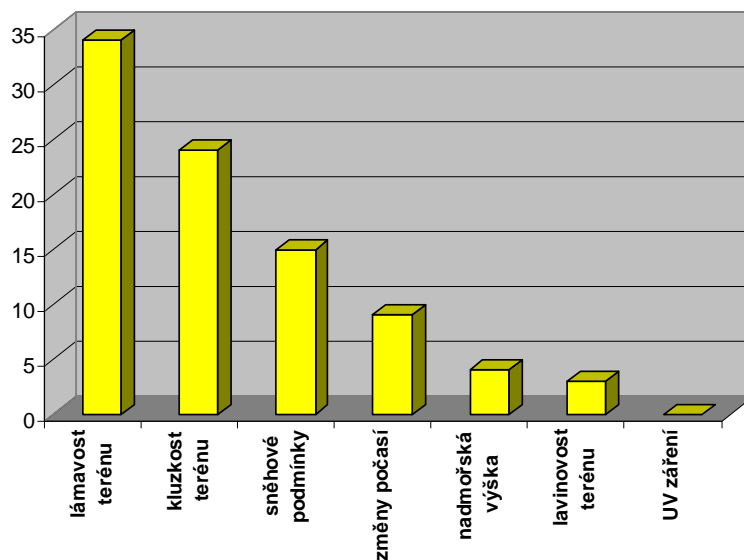
Vysvětlení lze nalézt ve faktorech osobních, kde je větší počet příčiny nesoustředěnosti. Této nesoustředěnosti se totiž nezanedbatelnou měrou typicky dopouštějí i zkušení horolezci, kdy rutina zadusí soustředěnost.

Ohledně četnosti úrazů v různých horolezeckých terénech stojí za zmínku zjištění, že častěji se úrazy dějí na nepískovcových skalách. I když rozdíl oproti pískovcovým skalám není velký, přesto se tak nenaplnuje obvyklé rčení, že pískovcové skály jsou významnou měrou nebezpečné. Dokonce pokud zahrneme všechny sledované terény dohromady oproti pískovcům, tak se na pískovcových skalách děje menšina úrazů.

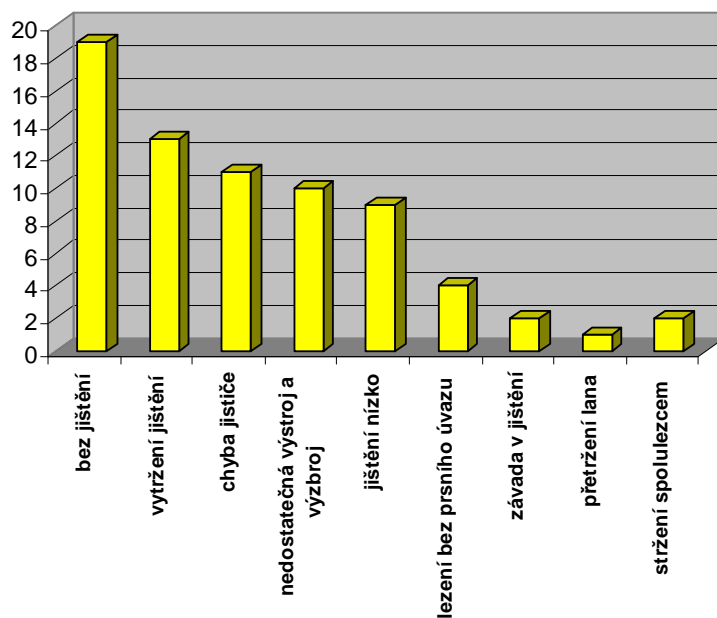
Úrazy při horolezeckých disciplínách

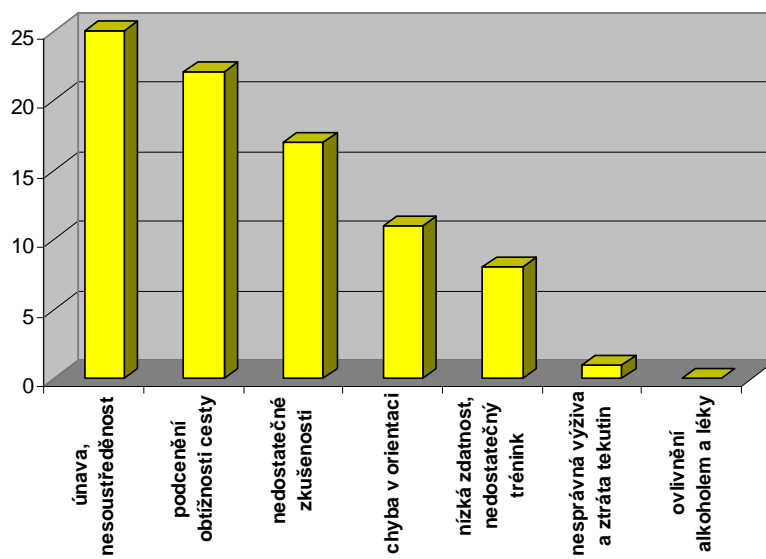
Faktory prostředí

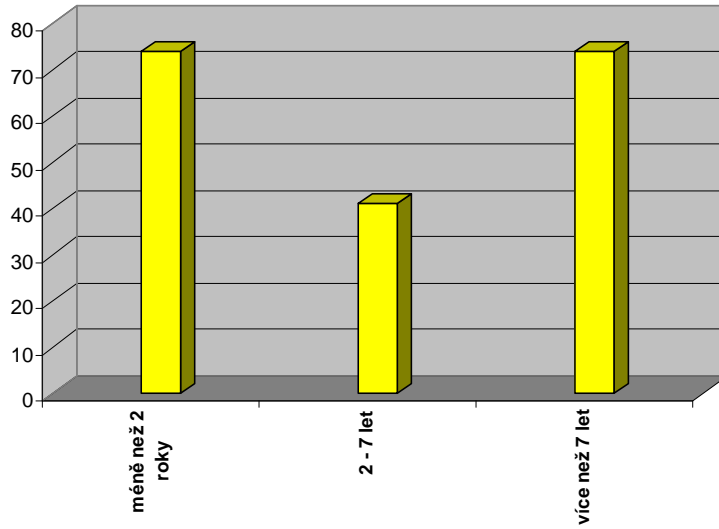
Faktory technické

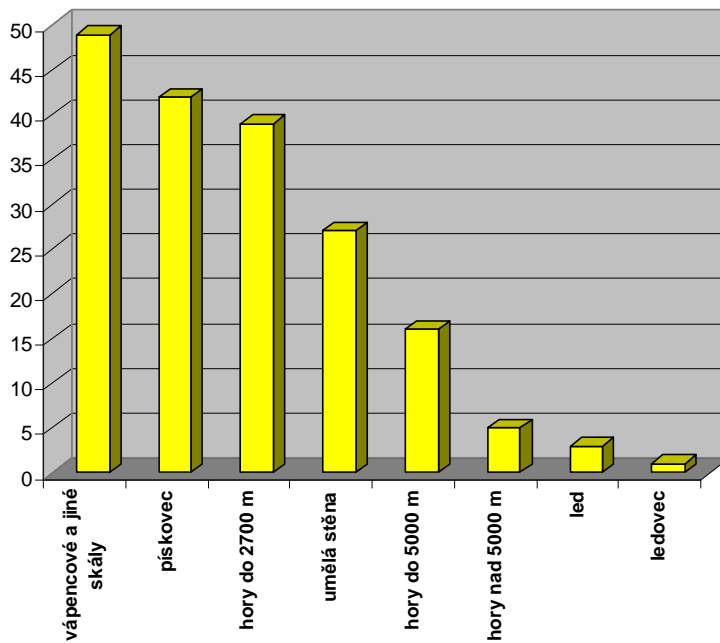
Faktory osobní

Doba horolezecké činnosti

Terén

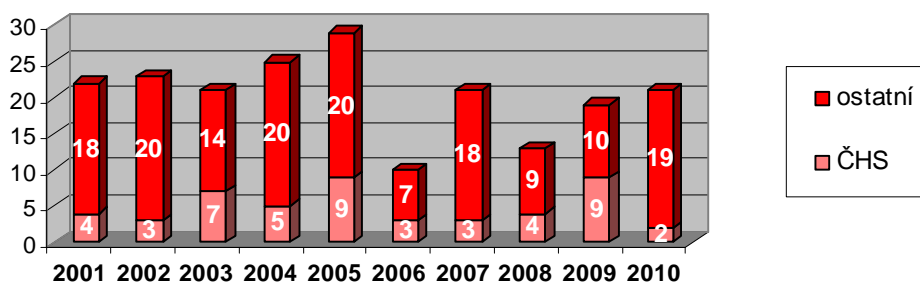

Smrtné úrazy českých občanů v horolezeckém terénu v letech 2001 – 2010

V případě smrtelných úrazů sleduje BK ČHS širší skupinu, než pouze členy ČHS. U tohoto druhu vážných nehod již od roku 2001 aktivně sledujeme a zaznamenáváme úmrtí **všech českých občanů**.

Oproti předchozímu roku 2009 byl rok 2010 opět poznamenán o něco vyšší úmrtností. Nepotvrdil se tak trend poklesu, ke kterému sváděly hodnoty zjištěné mezi léty 2006 – 2008. I přes malé zmenšení celkového počtu mrtvých v druhé polovině desetiletí, nejsou čísla na konci desetiletí taková, aby se dalo hovořit o výrazném zlepšení. Spíše pokračuje setrvalý stav, kdy počet zahynulých českých občanů v horském a horolezeckém terénu osciluje okolo dvaceti osob ročně.

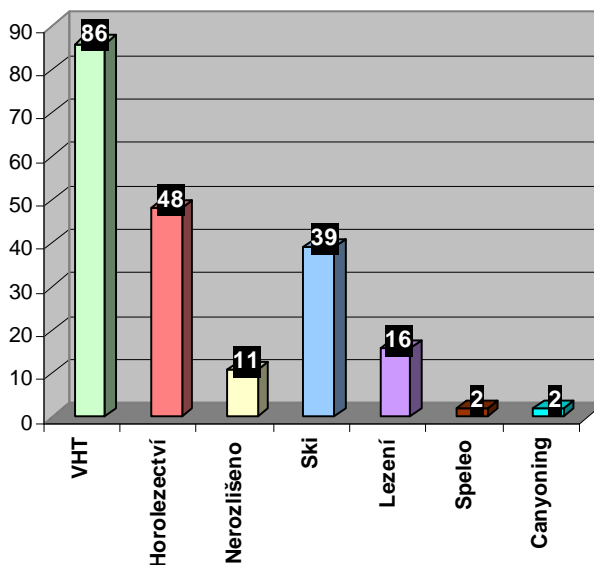
Rozdělené počty mrtvých občanů ČR 2001 - 2010

Vysokohorská turistika stále zůstává disciplínou, při které v horském a horolezeckém terénu zahyne největší počet českých občanů. Je zde patrný rozdíl mezi kategorií všichni občané ČR a na druhé straně členové ČHS. U členů našeho spolku jsou úrazy při VHT výrazně menšinou záležitostí. Jednak z důvodu menšího zájmu o tuto činnost, ale svou roli nepochybně hraje i to, že členové ČHS, kteří většinou mají větší průpravu ohledně lezeckého pohybu a budování jištění, postup vysokohorským turistickým terénem přijatelně zvládají, a když už se dostanou do potíží, vědí si rady, jak se jistit proti pádu. Kdežto ostatní občané ČR vysokohorskou turistiku provozují v daleko větším počtu, ale zcela evidentně horský terén a pohyb v něm spíše podceňují, a dojde-li ke komplikacím, nevědí si rady s vlastním zabezpečením.

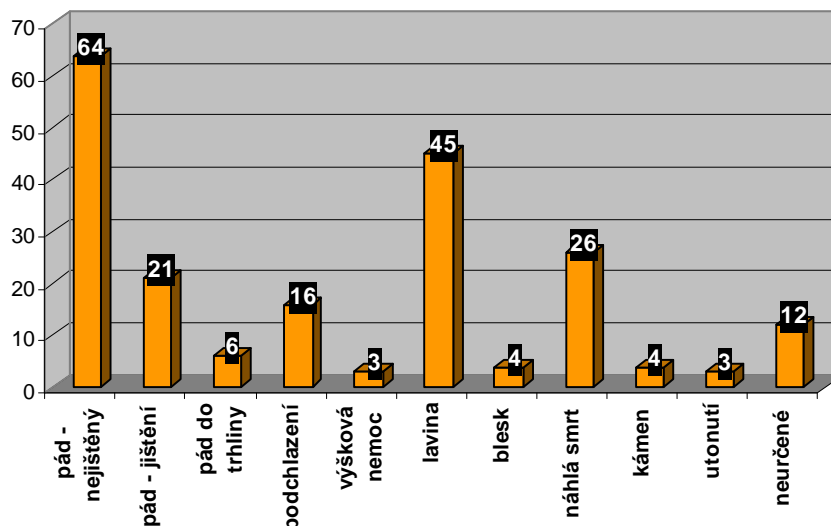
Oproti dávnější minulosti je patrný nárůst smrtelných úrazů při aktivitách spojených s lyžováním (skialpinismus), který kopíruje i vzrůstající oblíbenost této alpinistické disciplíny.

Počet mrtvých občanů ČR dle disciplín za roky 2001 - 2010

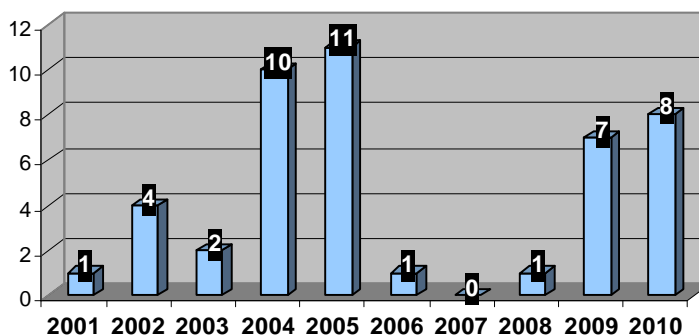
Se vzrůstajícím počtem mrtvých českým občanů při některé z forem skialpinismu souvisí i vzrůstající počet usmrcení v důsledku sněhové laviny. A podobně velký počet smrtelných úrazů při nejištěném pádu má původ ve vysokohorské turistice. Je zde patrná provázanost. Třetí nejčastější příčinou je náhlá smrt, což jsou v drtivé většině srdeční infarkty. Onemocnění srdce je tedy další výraznou příčinou úmrtí, která je poměrně často podceňována.

Příčiny smrtelných úrazů za léta 2001 - 2010

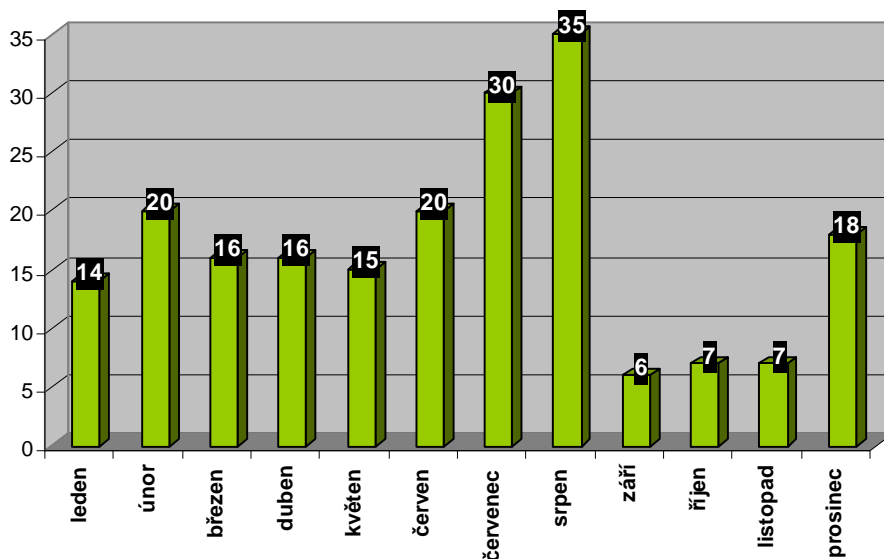
Mezi lety 2006 až 2008 se zdálo, že počet lavinových nehod trvale poklesl, a že zvýšený počet lavinových kurzů pořádaných v ČHS, ale i dalšími organizacemi a firmami, nese své plody zlepšení situace. Bohužel se jednalo o předčasnou radost. V závěru desetiletí se hodnoty opět razantně zhoršily. Zvláště pochmurný byl v tomto ohledu loňský rok 2010, kdy všechna zaznamenaná úmrtí českých občanů v horském a horolezeckém prostředí byla až do začátku léta výhradně z důvodu laviny. Uplynulé desetiletí tak můžeme zakončit konstatováním, že zde se situace Čechů příliš nezlepšila.

Počet usmrcených lavinou za léta 2001 - 2010

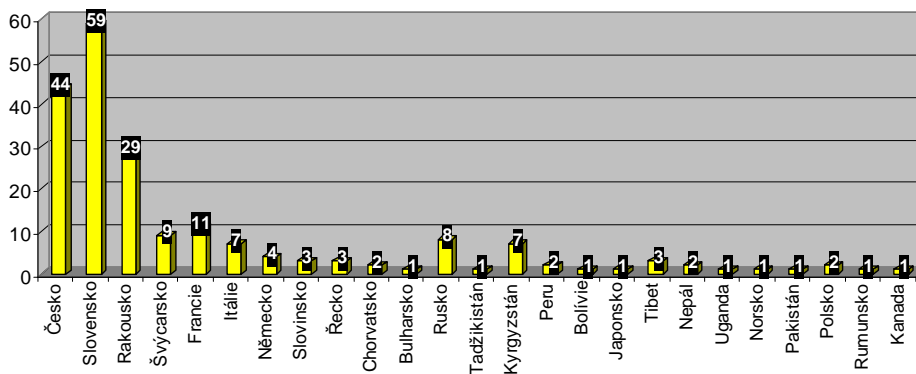
Rozložení počtu mrtvých občanů ČR zahynulých v horském a horolezeckém terénu v průběhu jednotlivých kalendářních roků nepřináší nic překvapivého. Největší počty kopírují období hlavních sezón, a to letní a v menší míře zimní. Nejméně mrtvých je logicky na podzim, který v našich zeměpisných šířkách neposkytuje příhodné klima pro provozování alpinistických sportů.

Počet mrtvých občanů ČR v kalendářních měsících z let 2001 - 2010

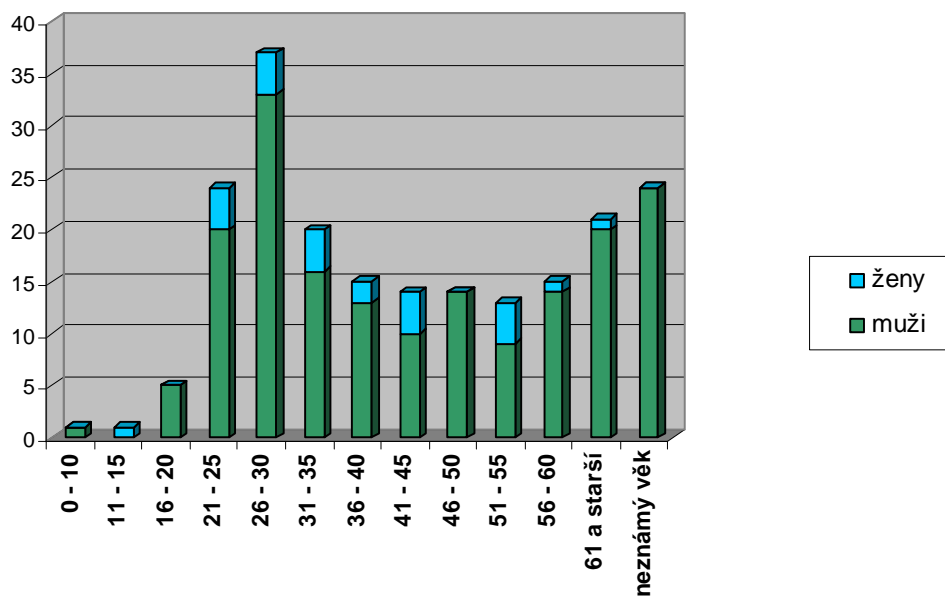
Zemí, ve které v uplynulém desetiletí umírali čeští občané v horském a horolezeckém terénu nejvíce, je Slovensko. Zhruba stejný počet ale v součtu připadá na tzv. alpské země. Nemalý počet českých občanů zahyne také v domácích terénech. Tyto počty jednoznačně kopírují nejnávštěvovanější destinace našich horolezců a turistů.

Počty mrtvých občanů ČR v zemích za léta 2001 - 2010

Co se týká věkové skupiny a pohlaví, za poslední desetiletí nejčastěji zahynuli z českých občanů muži mezi 26 až 30 lety věku. Nejedná se o úplně nejmladší věkovou skupinu, takže není zcela pravda, jak se často tvrdí, že při nehodách umírají nezkušení začátečníci. Je zde patrné, že nejhroženější skupinou jsou již dospělí sportovci, kteří často mají nějaké zkušenosti, chovající v sobě ambice, kteří přepínají své síly a volí si ke své momentální výkonnosti neadekvátně obtížné nebo riskantní cíle, a spoléhají se, že akci zvládnou stejně jako předešlé akce. Ne vždy ale mají všichni to štěstí.

Počet mrtvých občanů ČR dle věku a pohlaví - za léta 2001 - 2010

3. Případy smrtelných úrazů českých občanů v horolezeckých terénech v roce 2010

Jak již bylo výše jednou uvedeno, v případě smrtelných úrazů sleduje BK ČHS širší skupinu, než pouze členy ČHS. U tohoto druhu vážných nehod již od roku 2001 sledujeme všechny české občany.

Souhrn nezahrnuje případy úmrtí, ke kterým došlo při sjezdovém lyžování a při horské cyklistice, neboť tyto sporty nelze zahrnout mezi tradiční horolezecké disciplíny. Naopak ale sledujeme i případy, ke kterým došlo při horské a vysokohorské turistice, skialpinismu a lyžařské turistice, speleoalpinismu a canyoning, neboť zde se jedná o další typické činnosti naší členské základny v horském a skalním prostředí.

BK ČHS vyzývá všechny oddíly k zaslání hlášení o úrazech včetně vyplnění všech položek dotazníku umístěném na oficiálních stránkách ČHS (www.horosvaz.cz).

Zároveň BK ČHS prosí případné přímé svědky nebo účastníky vážných nehod v horolezeckém nebo horském terénu o zaslání alespoň základních informací na poštovní nebo elektronickou adresu ČHS. Každý podobný případ se může stát zdrojem poučení a přispět tak k větší bezpečnosti horolezců či vysokohorských turistů. BK ČHS rovněž žádá případné účastníky či svědky již publikovaných konkrétních případů nehod o podrobnější informace, které se týkají zejména příčin a mechanismů úrazu. K hlášení lze použít elektronický dotazník Hlášení úrazů na webu ČHS. Tyto informace budou rovněž použity pro aktualizaci Zpráv BK o příčinách nehod.

Stručný přehled smrtelných úrazů českých občanů v roce 2010

31. leden, ČR: V Jeseníkách byl zaspán lavinou pětaticetiletý skialpinista, který při třetím stupni lavinového nebezpečí vyrazil lyžovat do Velkého kotle. Muže zhruba po třinácté hodině zaspala lavina, a i přes rychlý zásah horské služby a letecké záchranné služby zemřel.

20. únor, Itálie: V turisticky oblíbeném Valle di Aosta na hoře Roisetta v italských Alpách zemřel pod lavinou skialpinista. Společně se dvěma dalšími lidmi sjížděl český lyžař svah po seskoku z helikoptéry, když se s nimi utrhla asi desetimetrová sněhová deska a zaspala je. Ostatní muži vyvázli bez zranění.

17. březen, SR: V Malé Fatře zasypala lavina dvojici českých snowboardistů, která stoupala na Poludňový grůň. Jeden se dokázal částečně vyhrabat a zavolat na linku 112. Druhý už ale štěstí neměl a v lavině zahynul.

22. březen, SR: Ve Velké Fatře strhla lavina trojici českých skialpinistů, z nichž dva pod lavinou zahynuli. Masy sněhu strhly ještě českou lyžařku, ta našťestí vyvázla ale bez zranění.

2. duben, Itálie: Dva české turisty zabila odpolední lavina v italských Alpách. Neštěstí se stalo v oblasti Horní Adiže na severu Itálie, kde toho dne platil třetí stupeň lavinového nebezpečí.

11. duben, Kanada: Lavina v horách na severozápadě Kanady zabila v neděli devěťadvacetiletého českého lyžaře. Neštěstí se odehrálo v odlehle oblasti kanadské provincie Yukon. Čtveřice mužů lyžovala pod vrcholem hory Observation Mountain na okraji národního parku Kluane. Jeli napříč svahem ve stupňovité formaci, když se utrhla lavina. Lavina strhla druhého a třetího muže v řadě. Zbývající dva sice dokázali oba ze sněhu vyprostit, jednoho z nich se ale už nepodařilo oživit.

6. červen, ČR: Osmapadesátiletý muž spadl z jihozápadní stěny Drátníku. Utrpěl při tom vážná zranění. S nimi byl převezzen do brněnské nemocnice. V úterý v Brně skončil. Z dostupných informací vyplývá, že horolezec lezl sólo stylem TR s jistěním pomocí blokantů a k pádu došlo při přesedání do slanění.

3. červenec, SR: Třiačtyřicetiletý český turista v sobotu zkolaboval při horské túře na svahu pod Soliskem ve Vysokých Tatrách. Přivolaní záchranáři se ho pokoušeli oživit, ale marně. Muž už se neprobral. Na místo přiletěl vrtulník záchranné zdravotnické služby, a i když se lékař snažil muže přivést znovu k životu, nepodařilo se.

14. červenec, Švýcarsko: Dva čeští postarší horolezci zahynuli na alpské hoře Mnich (Mönch). Třetí z lezeckého družstva se zachránil. Všichni tři horolezci vyšli ze sedla Jungfraujoch od zubačky, zamířili po ledovci a posléze po zasněžené skále na vrchol Mnich (4107). Ten zdolali okolo druhé hodiny odpoledne. Při návratu se první z nich zřítíl a zahynul. Druhý, který šel těsně za ním, zřejmě chvíli váhal, a pak se ho pokusil následovat. Zabil se ovšem také.

20. červenec, Rakousko: Dvašedesátiletý český turista se zřítíl v Alpách do rokle a zahynul. Neštěstí se stalo v rakouském regionu Pinzgau v rakouských Alpách. Při pádu do hloubky asi 30 metrů utrpěl těžká zranění a veškeré oživovací snahy byly marné. Muž uklouzl ve výšce okolo 2 600 m n.m. a spadl po skále třicet metrů do skalní rozsedliny.

22. červenec, SR: Pod Volím hřebenem nedaleko Mengusovského sedla ve Vysokých Tatrách byl nalezen pětadesátiletý český turista. Spadl na polskou stranu a zemřel. Smrt nastala mezi 22. červencem, kdy se naposledy mobilním telefonem spojil se svým synem a oznámil mu, že přespí na sedle, a 30. červencem, kdy našli jeho mrtvolu polští záchranáři.

1. srpen, Rakousko: Sedmačtyřicetiletá česká turistka se zřítíla se skal v masivu rakouské hory Hochkönig (2941 m n.m.). Dnes v neděli 1. srpna odpoledne sestupovala z vrcholu, kde přespala na horské chatě Matrashaus. Šla ve velké skupině dalších českých turistů. Z turistické cesty sklouzla nejprve osmdesát metrů po suťovém svahu a poté přepadla do padesát metrů vysokých kolmých skal. Neštěstí se stalo na turistické cestě ve výšce dva tisíce metrů nad mořem.

18. srpen, Francie: Při sestupu z Mont Blancu, kdy doprovázel jiného turistu, kterému se udělalo nevoľno, zahynul český alpinista. Na relativně bezpečném terénu uklouzl a zřítíl se dolů. I přes okamžitou pomoc se jej nepodařilo oživit.

18. srpen, Kyrgystán: Při trekkingu v oblasti Chan Tengri v Kyrgyzstánu se utopil český horolezec vracující se z výstupu na Chan Tengri. Spolu s ostatními členy výpravy přecházel ledovou řeku Inylček. Bohužel se mu nepodařilo najít správný směr. Při pokusu vysvobodit se z ostrůvku uprostřed řeky se rozhodl přeplavat nazpět a na to již neměl síly a utonul.

24. září, SR: Při výstupu na Rozsutec v Malé Fatře zkolaboval český turista. Ačkoliv se mu dostalo okamžité kvalifikované první pomoci od lékaře, který ho míjel na značené cestě, turista na místě zemřel.

15. prosinec, ČR: Mladá žena zkolabovala v lezeckém centru v pražských Holešovicích. Přes odbornou lékařskou péči zemřela v nemocnici. Příčinou smrti byla údajně skrytá srdeční vada.

19. prosinec, ČR: Horská služba ho našla pod silnou vrstvou sněhu nedaleko Vřesové studánky mrtvého lyžaře. Mrtvola ležela ve strmých srážech a byla nalezena těsně před koncem roku.

31. prosinec, ČR: Při tradičním silvestrovském výstupu na Maják v Hruboskalském skalním městě se zřítíl horolezec. Spadl zpod zasněženého vrcholu skalní věže a dopadl na zem po šedesátimetrovém pádu, kde na místě zemřel.

4. Vybrané případy horolezeckých nehod v roce 2010

Přilba z tvrzené polystyrenové pěny

V loňské zprávě jsme krátce informovali o nehodě, při které mimo jiné došlo k destrukci horolezecké přilby z tvrzené polystyrenové pěny. Rok se sešel s rokem, a máme tu druhý případ, naštěstí tentokrát s lepším koncem, kdy následkem byl jen lehký otřes mozku.

Při sestupu v horách lezecké družstvo překonávalo traverzem lehký úsek trasy, který však vedl přes lámavou skálu kombinovanou s trávou, po stranně lemovaný mělkým skalnatým vhloubením. Postup byl jištěn lanem. Jeden z lezců v důsledku uklouznutí spadl, a kyvadlovým pádem byl nahozen na protilehlou stěnu skalnatého vhloubení. Při tom narazil hlavou do skály. Přilba z tvrzené pěny praskla, což je v souladu s její konstrukcí, protože destrukcí pohlcuje energii pádu a snižuje sílu nárazu působící na hlavu. Pak ovšem teprve nastal zásadní problém – mírně otřeseného lezce bylo nutné vytáhnout na jistící stanoviště a transportovat na bezpečné místo. Zničená přilba pochopitelně nedržela na hlavě, ovšem oproti loňskému případu, tentokrát nedošlo k její ztrátě. Ovšem nějaké zlepšení to nepřineslo. Přilba se lezci svezla za hlavu a podbradní pásek zůstal vedený okolo krku, a bezprostředně po pádu lezce škrtil. Po uvolnění pásku už opětovně nasazení přilby na hlavu nešlo provést, konstrukce upevňovacího systému byla zničena a nefungovala. Lezec se tak během vytahování lámavým skalnatým terénem po celou dobu akce nacházel bez ochrany hlavy. To pokračovalo i dál během transportu na bezpečné místo, což představovalo ještě poměrně delší dobu strávenou v terénu, kde potencionálně hrozil pád kamení. Jednalo se o starší model přilby Meteora od firmy Petzl.

Nezbývá než zopakovat, co bylo v loňské zprávě. Tento typ přilby má upevňovací systém řešený pomocí tří segmentů, kde každý segment je tvořen válcem umístěným v objímce, ve které může díky zavitu být posouván nahoru a dolů, čímž se válec dá nastavit do polohy, kdy je přitlačen k hlavě člověka. Kombinací všech tří válců a napojených popruhů může být celý systém vyladěn pro optimální upevnění přilby na hlavě. Tento systém však sebou nese jednu vlastnost, a to závislost celku na byť jen jediném upevňovacím segmentu. Jakmile jeden odpadne, celý systém se zhroutí.

Oproti tomu systém upevnění přilby využívající obvodové upínání (vnitřní obvodový pás je veden kolem celé hlavy, a vnější skořepina přilby je na několika místech upevněna k tomuto pásu) není tímto nebezpečím tolik ohrožen. V případě destrukce jednoho místa upevnění skořepiny přilby k obvodovému pásu ostatní místa upevnění skořepinu přilby stále drží. Takový systém je redundantní, a tudíž více bezpečný.

Povaha pádů v horském prostředí (tedy v rozsáhlém a členitém skalním terénu) nevyklučuje, nebo dokonce přímo lze očekávat, časté a opakované údery hlavou o terénní nerovnosti. Do takového prostředí se nehodí přilba na „jednorázové“ použití, kdy povaha absorbování sil působící na přilbu je založena na destrukci tlumících hmoty, přičemž již první destrukce může způsobit naprostou nefunkčnost přilby. V horách je nezbytné být vybaven přilbou robustní konstrukce s vnější skořepinou z pevného plastu a s obvodovým upínáním okolo hlavy. Přilby z polystyrenové pěny nejsou do hor optimální, a nehodí se tam. Zvláště instruktoři, vedoucí organizovaných akcí a obecně lidé, kteří za někoho nesou odpovědnost, by měli ještě před akcí vyžadovat u účastníků, aby si správný typ přilby pořídili.

Jsou zcela na místě obavy z dalšího vývoje, neboť polystyrenové pěnové přilby jsou populární pro lezení na nízké skalky, kam také byly výrobci zamýšleny, jsou lehké a pohodlnější, a vyznačují se většinou módním designem, líbí se. Lidé však většinou nejsou ochotni investovat do druhé přilby vhodné do hor, takže nám pak v horách v tom lepším případě pobíhají otřesení s přilbami podle poslední módy v podpaždí, okolo krku nebo ji vůbec mají někde v suti pod stěnou.

Přilba z roku 2009

Přilba z roku 2010

Prasklá pojistka zámku karabiny

K Bezpečnostní komisi se dostal popis a materiál z jedné nehody, která se odehrála při slaňování. Oproti obvyklé horolezecké praxi byl v daném případě použit celotělový horolezecký úvaz, tj. takový, kdy prsní a sedací část je již od výrobce spojena v jeden trvalý celek.

Prvním krokem k nehodě byla chyba, že jistící oka úvazu byla spojena pomocí karabiny, a to HMS karabiny s pojistkou zámku. Měla být buď použita pomocná smyčka pro vytvoření malého centrálního jistícího oka, nebo optimální je zde podle vzoru jeskyňářů použít karabinu se šroubovacím zámkem (tzv. mailonku) tvaru „D“ s obloukem směřovaným vzhůru.

Nevhodné spojení jistících ok úvazu

Nicméně byla nakonec použita HMS karabina, ovšem ke vši smůle zapnutá tak, že zámek karabiny byl orientován dolů. Při následném zapínání slaňovací osmy oka úvazu již bránily, aby osma byla posunuta k hornímu oblouku karabiny, a tak ji slaňující ponechal v pozici okolo dolního oblouku karabiny, tj. okolo zámku.

A z toho plynoucí nevhodné umístění slaňovací osmy

Nastoupení do slaňování proběhlo razantně, což zvýšilo sílu zatěžující zámek karabiny. Pojistka zámku toto zatížení nevydržela a došlo k jejímu prasknutí. Následně tahem ze spodu osma otevřela zámek karabiny a vypnula se ven.

Takto se osma vypnula ven z karabiny

Bylo obrovským štěstím, že slaňující se v ten moment držel rukama lana a měl kožené rukavice, takže při následném pádu do značné míry sklouzával po rukách, kterými se křečovitě držel lana. Nejhoršímu zabránilo také to, že délka slaňování nebyla nejvyšší, jednalo se o zhruba výšku 10 metrů, ale i tak se to neobešlo bez středně těžkých poranění.

Karabina HMS s prolomenou pojistkou zámku

5. Závěrečné hodnocení

Sledování úrazovosti za uplynulé desetiletí nám dává jedno zásadní poznání. Úrazy při horolezectví se převážně stávají v důsledku nepříznivého prostředí, jako je lámavá a kluzká skála, často v situaci, kdy se nejistíme, ať už pro to, že se jedná o lehčí terén v nástupu, anebo o úsek do prvního postupového jištění. Případně dojde opět v důsledku lámavé skály k vytržení jištění. Nesoustředěnost a podcenění obtížnosti jdou s tím ruku v ruce.

Pohyb v nepříznivém lámavém a kluzkém terénu nepatří mezi obvykle trénované činnosti, není pro to žádná metodická šablona. A což teprve nesoustředěnost, na tu forma výcviku také není.

Stojíme tak před otázkou, nakolik jsou příčiny většiny úrazů ještě v oblasti technicko-metodické, řešitelné obvyklými kurzy a výcvikem, či zda již nejsou projevem hlubších faktorů, mající původ mimo sportovní oblast, jako je výchova, vrozené vlastnosti, kultura a obecné společenské návyky.

S tou druhou oblastí moc nenaděláme, ale v té první, týkající se kurzů a výcviku, snad ještě prostor pro zlepšení je. Stojí za úvahu, zda v současnosti obvyklé formy výcviku, převážně konané a trávící nejvíce času na umělých stěnách, a výcvik na skalách chápající jako požitkový výlet s nutností pěkného počasí, nenarazil na strop svých možností. V suchém, pěkném a optimálním prostředí nejsme schopni se připravit na nepříznivé okolnosti, které nás pak zaručeně jednou v praxi potkají.

V záležitostech výcviku začátečníků, a je jedno jestli se jedná o oddílovou horoškolu, komerční kurzy nebo prosté kamarádské lezení, je potřeba se vyvarovat vzniku očekávání, že se bude jednat o „lívivý slunečný víkend/dovolenou“. Obsah kurzu a výcviku musí obsahovat i setkání s nepříjemnými faktory, samozřejmě během kurzu v zabezpečené formě, aby se frekventantovi nic nestalo, ale aby přesto poznal vlastnosti nepříznivých faktorů, jako je mokrá skála, lámavá, porostlá lišejníkem a podobně. „Těžko na cvičišti, lehký na bojišti“, toto staré rčení asi nejlépe vystihuje jádro potíží, které na nás v současnosti nejvíce trápí a projevuje se nejčastěji úrazy.

Hore zdar, a šťastné návraty v roce 2011!